ម៉ូឌុល ១: ទស្សនៈស្តីពី វិមជ្ឈការ

២ - អ្វីទៅជាវិមជ្ឈការ?

- ជាការផ្ទេរ**<u>អំណាច</u>** និង**ការទទួលខុសត្រូវ** ចំពោះ**មុខងារសាធារណៈ**ពីសំណាក់រដ្ឋាភិបាលថ្នាក់កណ្តាល/ជាតិ ទៅដល់រដ្ឋាភិបាលបាលថ្នាក់ទាបជាង និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ឬអង្គភាពឯករាជ្យរបស់រដ្ឋាភិបាល ឬក៏ទៅដល់វិស័យឯកជន។ Hans Bjørn Olsen, 2007, *Decentralisation And Local Governance, SDC*
- រាជរដ្ឋាភិបាល ប្រគល់នូវភាពជាម្ចាស់ លើមុខងារ សិទ្ធិអំណាច ការទទួលខុសត្រូវ និងធនធាន (ហិរញ្ញវត្ថុ ទ្រព្យសម្បត្តិ និងបុគ្គលិក) ឱ្យទៅក្រុមប្រឹក្សានៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ ដូចជាក្រុមប្រឹក្សារាជធានី ក្រុមប្រឹក្សាខេត្ត ក្រុមប្រឹក្សាក្រុង ក្រុមប្រឹក្សាស្រុក ក្រុមប្រឹក្សាខណ្ឌ ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ក្រុមប្រឹក្សាសង្កាត់ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការរបស់មូលដ្ឋាន។ NCDD, 2009, Manual for basic principles in sub national administration, p.3

សេចក្ដីផ្ដើមអំពីកំណែទម្រង់វិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ

2001	អនុម័តច្បាប់គ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលឃុំ/សង្កាត់
2002	ការបោះឆ្នោតក្រុមប្រឹក្សាថ្នាក់ឃុំ/សង្កាត់លើកទី ១
2004	យុទ្ធសាស្រ្តចតុកោណដំណាក់កាលទី ១ (២០០៤-២០០៨)
2005	ក្របខណ្ឌយុទ្ធសាស្រ្តសម្រាប់កំណែទម្រង់វិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ
2006	ផែនការយុទ្ធសាស្រ្តអភិវឌ្ឍជាតិ (២០០៦-២០១០)

2007

ការបោះឆ្នោតក្រុមប្រឹក្សាឃុំ/សង្កាត់លើកទី ២

2008

- យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណដំណាក់កាលទី ២ (២០០៨-២០១២)
- អនុម័តច្បាប់គ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលរាជធានី ខេត្ត ក្រុង ស្រុក ខណ្ឌ

2009

- ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍជាតិ ២០០៩-២០១៣
- ការបោះឆ្នោតក្រុមប្រឹក្សាថ្នាក់ក្រោមជាតិលើកទី ១

2010-

- កម្មវិធីជាតិសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ (NP-SNDD)
- ផែនការអនុវត្តកម្មវិធីជាតិ៣ ឆ្នាំដំបូង

តើវិមជ្ឈការក្នុងបរិបទកម្ពុជាមានលក្ខណៈយ៉ាងដូចម្ដេច?

វិមជ្ឈការ Decentralization	ក្រសួងផ្ទេរមុខងារ និងធនធានមួយចំនួនដល់ក្រុមប្រឹក្សា នៅថ្នាក់ក្រោមជាតិបំពេញ ជំនួសដែលមុខងារទាំងនោះជាមុខងារ ផ្ទាល់របស់ក្រុមប្រឹក្សាដែលអនុលោមតាម រដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងលិខិតបទដ្ឋាននានា
ប្រតិភូកម្ម Delegation	ក្រសួងផ្ទេរមុខងារ និងធនធានមួយចំនួនដល់ក្រុមប្រឹក្សានៅថ្នាក់ក្រោមជាតិបំពេញជំនួសដែលមុខងារទាំងនោះនៅតែជាមុខងាររបស់ក្រសួងដែលក្រសួងជាអ្នកណែនាំ លំអិតអំពីរបៀបអនុវត្ត
វិសហមជ្ឈការ De-concentration	ក្រសួងប្រគល់ភារកិច្ចដល់រចនាសម្ព័ន្ធ នៅថ្នាក់ក្រោមជាតិរបស់ក្រសួងដើម្បីអនុវត្តភារកិច្ចជំនួស អ្នកអនុវត្តជាបុគ្គលិកជាខ្សែបណ្ដោយរបស់ក្រសួងហើយក្រសួងជាអ្នកណែនាំលំអិតអំពីរបៀបអនុវត្តមុខងារ

រដ្ឋាភិបាលថ្នាក់ជាតិ

ផ្ទេរធនធាន

ការទទួលខុសត្រូវ

- រដ្ឋបាល និងភ្នាក់រដ្ឋដែលមាន កម្រិតទាបជាង
- ក្រុមហ៊ុនឯកជន
- អង្គភាពពាក់កណ្តាលស្វ័យត

៣_ប្រភេទនៃវិមជ្ឈការ

មុខងារសាធារណៈ

នយោបាយ

រៀបចំឱ្យមានការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសតំណាងនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន

សេដ្ឋកិច្ច

- ការកាត់បន្ថយការត្រួតត្រារបស់រដ្ឋាភិបាល
- ឯកជនភាវូបនីយកម្ម

សារពើពន្ធ

- ការរកចំណូល និងបដិភាគ/វិភាជថវិកា
- ការចំណាយ

រដ្ឋបាល

- ប្រតិភូកម្ម
- វិសហមជ្ឈការ
- ការផ្ទេរសិទ្ធិអំណាចទាំងស្រុង

៣-ប្រភេទនៃវិមជ្ឈការ —ត-

ទម្រង់វិមជ្ឈការ	និយមន័យ
នយោបាយ	គឺជាការផ្ទេរអំណាចនយោបាយ និងសិទ្ធិក្នុងការសំរេចចិត្តទៅដល់ថ្នាក់ក្រោមជាតិ។
រដ្ឋបាល	ការផ្ទេរទាំងស្រុង ឬផ្នែកណាមួយនៃសិទ្ធិអំណាចក្នុងការសម្រេចចិត្ត ធនធាន និងការទទួលខុសត្រូវសម្រាប់ផ្តល់សេវាសាធារណៈទៅកាន់រដ្ឋាភិបាល ភ្នាក់ងាររបស់រដ្ឋដែលមានកម្រិតទាបជាង។
សារពើពន្ធ	ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការផ្ទេរសិទ្ធិដល់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ក្នុងការចាត់ចែងកិច្ចការ ចំណាយ-ចំណូលដើម្បីឱ្យរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានបំពេញមុខងារមួយចំនួនដែលត្រូវបានផ្ទេរវិមជ្ឈការ
សេដ្ឋកិច្ច	វិមជ្ឈការសេដ្ឋកិច្ច ឬវិមជ្ឈការទីផ្សារ គឺជាការផ្ទេរនូវមុខងារដែលបំពេញផ្ដាច់មុខដោយរដ្ឋាភិបាលទៅឱ្យវិស័យឯកជន។

វិមជ្ឈការរដ្ឋបាល

វិមជ្ឈការរដ្ឋបាលមានបីប្រភេទ:

វិសហមជ្ឈការ	ប្រតិភូកម្ម	ការផ្ទេរសិទ្ធិទាំងស្រុង
❑ មានការផ្ទេរសិទ្ធិអំណាចដល់នាយកដ្ឋានរដ្ឋបាលមួយ របស់រដ្ឋាភិបាលថ្នាក់កណ្តាល ឬក្នុងតំបន់ណាមួយ ❑ មន្ត្រីក្នុងមូលដ្ឋានត្រូវបានតែងតាំង	❖ ផ្ទេរការទទួលខុសត្រូវធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត និងកិច្ចការរដ្ឋបាលនៃមុខងារសាធារណៈទៅឱ្យអង្គការពាក់កណ្តាលស្វ័យភាព ❖ មាននេយ្យភាពចំពោះថ្នាក់ជាតិ។	■ មានការផ្ទេរការទទួលខុសត្រូវលើការផ្តល់សេវាកម្ម ■ មានសិទ្ធិរកចំណូលដោយខ្លួនឯង និងមានឯករាជភាពក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តលើផ្នែកវិនិយោគ ■ រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមានព្រំប្រទល់ភូមិសាស្ត្រច្បាស់លាស់ និងទទួលស្គាល់ដោយច្បាប់ដែលអាចប្រើប្រាស់សិទ្ធិ អំណាចក្នុងការបំពេញមុខងារសាធារណៈ

វិមជ្ឈការសារពើពន្ធ

- ក្រុមប្រឹក្សារាជធានី ខេត្ត ក្រុង និងស្រុក (លើកលែងតែក្រុមប្រឹក្សាខណ្ឌ និងសង្កាត់ក្រោមរាជធានី និងក្រុង) មានសិទ្ធិទទួលបានចំណូលពី៖

  - **ចំណូលពីមូលដ្ឋាន** (ពន្ធឈ្នួល កម្រៃ និងចំណូលមិនមែនសារពើពន្ធផ្សេងទៀត)

  - **ចំណូលពីថ្នាក់ជាតិ** (មូលនិធិផ្ទេរពីថវិការដ្ឋ ចំណូលចែករំលែកពីថវិការដ្ឋ និងថ្លៃសេវាបានមកពីការអនុវត្តមុខងារជាភ្នាក់ងារ) (ច្បាប់អង្គការ មាត្រា ២៤៦,២៤៧)

- ក្រុមប្រឹក្សាខណ្ឌ និង ក្រុមប្រឹក្សាសង្កាត់ ត្រូវមានថវិកាសម្រាប់អនុវត្តមុខងារ ភារកិច្ចរបស់ខ្លួន ដែលស្ថិតនៅក្នុងថវិការបស់រាជធានី និងថវិកាក្រុង។

វិមជ្ឈការសេដ្ឋកិច្ចមានពីរប្រភេទ:

ឯកជនភាវូបនីយកម្ម (Privatization)	ការធ្វើនិយ័តកម្ម (Divestment/deregulation)
រដ្ឋាភិបាល និងវិស័យឯកជន សហការគ្នាក្នុងការផ្តល់សេវាកម្ម ឬហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ។	មានការកាត់បន្ថយការរឹតត្បិតផ្លូវច្បាប់ទៅលើវិស័យឯកជនក្នុងការផ្តល់សេវាកម្មដែលកន្លងមកជាសិទ្ធិផ្តាច់មុខរបស់រដ្ឋាភិបាល